

Ják, Szent Jakab-kápolna

2009 június 11. Flag

Szöveg méret

90

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Értékelés kiválasztása

Még nincs értékelve

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejtőzködő Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Magyarország legnevezetesebb román kori emléke a Vas megyei Jákon épen megmaradt templom. Az 1214-ben alapított bencés apátság nagyszerű épületének nyugati homlokzatát az apostolszobros díszkapuval – kőből faragott másolatként – odavarázsolták az 1896. évi millenniumra épített városligeti Vajdahunyadvár udvarára is. Az eredeti, 1256. május 2-án a sárkányölő Szent György lovag tiszteletére felszentelt kéttornyú, háromhajós bazilikát évente ezerszám keresik fel honfitársaink és a világ minden tájáról érkező látogatók, ám a közelében álló kápolnát már kevesen méltatják figyelemre. Pedig érdekes építészeti titkokat rejtget.

A sorozatunkban a múlt héten bemutatott pápoci Szent Mihály-kápolnáról írtuk: a XII. században vagy legkésőbb az 1100-as és 1200-as évek fordulójára készült el, ez volt tehát az előképe a jáki emlékeknek. Valóban: a két épület alaprajza – a négyzetes középtér oldalaihoz kapcsolódó, félkörívű karéjokkal – pontosan egybevág; mindkét kápolna emeletes, téglából épült, és még a falon belül felvezető rejteklépcsők helye is ugyanaz. A jáki titulusa Szent Jakab, sokadik példjaként az apostol elterjedt kultuszának a középkori Dunántúlon. Sajnos az 1896 és 1904 között folyt nagyszabású templomrenováláskor a kápolnát túlzott mértékben „felújították”, mai képe e stilizálást tükrözi. (Eredeti mivoltában az 1893-ban megjelent Pallas-lexikon IV. kötetének 769. oldalán lévő metszeten látható.)

A négykaréjos, bizáncias ízlésű rotunda bejárata – a pápocihoz hasonlóan – a déli oldalon nyílik, a félköríves, bélletes kapuzatot kőből faragták. A timpanon domborműve az Isten bárányát ábrázolja, kétfelől a saját farkukba harapó sárkányokkal, mint a nyugati országrész templomain több helyütt s a jáki bazilika déli kapuján is. Az alsó szint ablakai tölcsernyílásúak, az északi karéj szolgál szentélyül, barokk oltárral; mellette indul az íves lépcső az emeletre, amelybe dél felől kettős osztású román stílusú ikerablakok bocsátanak be világosságot. A pápocival szemben a felső szintet nem boltozták be, a zsindeyhéjazatú, tornyos tetőzet új keletű.

A fogas kérdés itt is az épület eredeti rendeltetésére vonatkozik: vajon ki és mi célból emeltette ezt a kápolnát közvetlenül az apátsági templom mellé? Ják régi monográfusa, Bogyai Tamás szerint a szerzetesek nem szolgálhattak ki szentségeket – nem keresztelhetek, eskethettek és temethettek –, ezért a Szent Jakab-kápolna a falu plébániai egyházaként működött. Csakhogy ez nem ad magyarázatot a különleges szerkezetre és formára, a felső szint funkciójára. A válasz talán az építető személyében rejlik. A Ják nemzetségbeli Márton, aki a Benedek-rendiek számára a monostort alapította, II. Endre király fegyveres kíséreként részt vett a keresztes hadjáratban. A dúsgazdag lovag, aki útja során láthatta a Bizánchoz tartozó területekre, de még inkább a Szentföldre jellemző centrális templomokat, kápolnákat, élete meghatározó élményének emlékére emeltethette a toronyszerű, emeletes kápolnát – egyúttal a compostellai zárandokszent tiszteletére. Ez a feltevés a pápoci rokon emlék homályba vesz eredetét is magyarázhatná. Újabb kérdést vet fel viszont, hogy a jáki kápolna padlózatának feltárása során a régészek a közelmúltban egy korábbi körtemplom alapfalait találták meg...

Ludwig Emil, mno.hu

Ajánló